

Smotra Dalmatinska

Dodatak „Objavitelju Dalmatinskomu“
(La Rassegna Dalmata)

Cijena je na godinu «Objavitelju Dalmatinskomu» i «Smotri Dalmatinskoj» za Austro-Ugarsku Kr. 10.—; samom «Objavitelju Dalmatinskomu» Kr. 6.—; samoj «Smotri Dalmatinskoj» Kr. 6.—; Na polugodište i na tri mjeseca plaća se surazmjerno. Pojedini brojevi stoje 10 para, a zastareni para 20.

Pitanja za predbroju, uz koja nema dotičnih svota, ne će se ni u kakav obzir uzeti; pitanja za uvrstbe, uz koja nema prilicne preplate, biti će povrćena. — Preplate se šalju poštanskim naputnicama. — Rukopisi se ne vraćaju. — Neplaćena se pisma ne primaju. — Pisma i novce treba šijati «Uredu Objavitelja Dalmatinskog u Zadru»

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

† ĆESAR I KRALJ FRANJO JOSIP

Posljedni časovi Ćesara Franje Josipa.

BEĆ, 22. Ćesar Franjo Josip bio je do pred večer pri potpunosti svijesti i pokazivao je još živ interes za sve što se dogagja. Još mu se moglo javiti, da su savezne čete zauzele Craiovu, i to ga ispuni sa vidljivim zadovoljstvom. U ponedjeljak Ćesar je primio saopćenje, da mu je Papa poslao svoj blagoslov; sam je tražio da se ispovjedi i primio svetotajstva i ostale utjehe vjere. Ćesarevo mrtvo tijelo još počiva na željeznoj postelji spavaće sobe; pokriveno je do prsiju pokrivačem, na kojemu je nadvojvotkinja Marija Valtierra jutros položila veliki vijenac cvijeća. Na licu je pokojnog Vladara izražaj mira.

Oporuka pok. Ćesara Frana Josipa.

BEĆ, 23. Izvanredno izdanje «Wiener Zeitung-a» donosi u službenom dijelu:

«Njegovo se č. i k. Apostolsko Veličanstvo nalaže Ćesaru Frano Josipu I. u svojoj previšnjoj oporuci, što se jučer otvorila, udostojiti da se ovim riječima oprosti sa svojim narodima, vojskom i flotom.

«Mojim milim narodima izrazujem svoju zahvalnost za vjernost i ljubav što su iskazali Meni i Mojoj Kući, kako u sretnim danima tako i za mučnih vremena; svijest te privrženosti bijaše melem Mojemu srcu i davala mi snagu u vršenju Mojih teških vladarskih dužnosti. Nek oni iskažu jednake patriotske osjećaje Mojemu nasljedniku u vladi.

I Moje se vojske i Moje flote sjećam sa osjećanjem ganute zahvalnosti za njihovu hrabrost i vjernu odanost. Njihove me pobjede ispunile radošću i ponosom; neuspjesi, kojima ne bijahu krive, bolnim žaljenjem. Izvršni duh kojim su od najdrevnijih vremena zadahnute vojska i flota, a tako i Moja dva domobranstva, jamči Mi, da će Moji nasljednik u vladi moći da na njih računava ne manje od Mene.»

„Wiener Abendpost“ o smrti Ćesara Franje Josipa.

BEĆ, 22. «Wiener Abendpost» ocjenjuje u duboko osjećanom, poletnom članku životnu zadaću preminulog Ćesara Frana Josipa, koji bijaše narodima svoje Ćesarevine više nego ljubljenoj Gospodar, više nego brižljivi otac domovine, kojima bijaše simbol i obilježje velike sudbonosne epohe svjetske historije. U ovom bolnom času, kad se Ćesar sa životom rastavio, utjeha je — pišu spomenu te novine — znati, da je pri smrti njegovog zemnog prolaženja mogao da vidi plodove djela svoga, jer temelji što ih je Frano Josip Carevini udario, pokazali su i strašnom orkanu svjetskoga rata, da su neporušiva. Djelo njegova života izdrža najteže iskušenje. Niko nije bistrije od Ćesara shvatio historijsku misiju ove Carevine, koja ima da pruži narodima polje slobodnog kulturnog rada i da raznolikost njihovih rijetkih sposobnosti sjedini radi zajedničkog državnog cilja i učini da se razne kulture jedna s drugom okoriste.

Novine ističu, kako je Ćesar od svoje lične volje udijelio austrijskim građanima ustav, dao im punu političku ravnopravnost, velikodušno proširenje državljanskih prava, obezbijivši im vjersku slobodu, odijelio pravosuđe od uprave, u jednu riječ: od patrijarhalne države postade skoro prava država. Ali pravna država postade skoro i državom socijalnog dobra. Industrija, obrt, trgovina, poljodjelstvo dopriješe do neočekivanog razvoja; financije se Monarhije urediše, državni kredit podiže na visok stepen pouzdanja, a to se najbolje pokazalo baš u svjetskom ratu. Novine ističu, kako je vladar unapredio nauku i umjetnost, ističe moderni razvitak pučke vojske, stvaranje zemaljske obrane, razvoj ratne mornarice, te piše: «Velika djela vojske i flote u sadašnjem ratu, to je sve samo pohvala vrhovnog vojskovođe i njegovog stvariteljnog rada». Novine spominju časn, digne položaj, što je Ćesar obezbijio Monarhiji u novom uređenju sistema evropskih vlasti, te naglašava, kako je stećenje dviju dragocjenih ze-

malja na jugo-istoku služilo trajnom obezbriježenju jadranskog posjeda Monarhije, a tim i njihovih izlaza k velikim putevima pomorskog svjetskog prometa.

Novine još ističu, kako je vladareva uporna ljubav za mir znala da čak i u najtežim krizama ukloni nevolje rata velikih vlasti. Ali kad mu na koncu mržnja i zloba metnuše mač u ruke; kad se o tome radilo, da se spase postojanje i neovisnost Monarhije, doživi Ćesar veliki zadovoljstvo da su narodi shvatili njegove poštene namjere, te sa divnom duševnom snagom i junačkom odanošću primiše na se tešku žrtvu obrambene borbe.

Došto je ganutljivim riječima opisala smrt Ćesarevu, čije su mutne oči mogle da gledaju svitanje nove velike budućnosti Monarhije, «Abendpost» završava: «Oko njegova odra okupljaju se milijuni Austrijanaca i Mađžara i k nebu se diže njihovo obećanje, da će u nepokolebljivoj, vjerno odanoj svijetloj vladarskoj kući, pošteno i odlučno raditi i baviti se za veličinu i budućnost domovine. Sa preobražena lica umrlog Gospodara okreće se naš bolni pogled k Onome, kojega je Providnost pozvala da nastavi djelo preminulog Ćesara. On stupa na prijestolje otaca svojih, sa punom snagom svoje divine mladosti, osunčano kneževsko lice, oko kojega se ponos i nade naše sasregaju. On preuzimlje svetu ostavštinu, najdragocjenije dobro, što Vladar može da nasljedniku svome ostavi: iskrenu ljubav, tvrdu odanost gragjana ove države. Sa poštanjem i sa najčišćim osjećajima klanjaju Mu se narodi Monarhije, te u ovom ozbiljnom času diže se iz nepreglednog broja srdaca molitva Svemogućemu: Bože blagoslovi Ćesara i Kralja, čuvaj Bože vladalačku Kuću i domovinu!»

Žalost za velikim Vladarom.

BEĆ, 22. Duboka, bolna tuga svih austrijskih naroda za najboljim, najmuđrijim Vladarem, koji je njihovom sudbinom upravljao preko dva ljudska vijeka sa blagom pravičnošću, i žalovanje za Ćesarem, kojega su Njegovi narodi kao oca svog ljubili i s kim su svoje najljepše dobro izgubili, vjerno se odražuje u cijeloj austrijskoj štampi. Pred lijesom Vladara, koji je od onoga dana, kad je stupio na prijestolje, teško breme na se naprtio, skoro 68 godina vještom rukom upravljao državnim kormilom, pod čijom vladom država neslućeni procvat doživi na svim područjima političkog i javnog života, gospodarstva, trgovine, industrije i umjetnosti, sve oprečnosti umukoše, te sva štampa, sa još nevidjenom jednodušnošću daje izraza ogromnoj zahvalnosti, koju je Monarhija Ćesaru Franji Josipu dužna. Svi članci, što su posvećeni pokojnome Vladaru, mahom spominju ganutljivim riječima Ćesarski proglas kod buknuo rat sa Srbijom, te ističu, da će, počasn naziv «Knez mira» i poslije potresnih događaja zadnje dvije godine sačuvati svoju vrijednost za sva vremena.

I ako Ćesar nije dočekao konac rata, što je nametnut Monarhiji i njenim saveznicima, ipak je imao zadovoljstvo da vidi pobjedu, snagu Svoje vojske, hrabrost flote i neslomljivu volju i uzdanje u pobjedu Svojih naroda, koji se kao nikad kako u ovo teško doba okupljaju oko Njegova prijestola.

Dod poraznim utiskom potresne kobne vijesti, štampa ne može da iznese svu znamenitost dobi Franje Josipa; ona se ograničava na to da očta najvažnije faze tog vremena, nad kojim će tek svjetska historija svoj sud izreći. «Freunden Blatt» naglašava, kako je divno Ćesar preuzeo rješavanje svih značajnih pitanja unutrašnje i izvanjske politike, kako je sa mudrom umjerenošću, a više često i znatnu žrtvu prinio, kad bi god upoznao da je nužna radi historijskog razvoja. Pod njim se Monarhija nanovo uredila; On je mogao da se sa mirnom ponosnom sviješću sa životom rastavi, te nasljedniku svome, kojega je gledao kako to uzvišenijim zadacima dorađuje i svačiju ljubav i

poštovanje stječe, ostaviti učvršćeno baštinstvo, kojega su temelji, koje je on udario, tvrdi i neporušivi.

Sva štampa pozdravlja sa živom simpatijom, sa ganutljivim blagoslovom mladoga nasljednika velikoga Ćesara, koji je stekao neograničenu ljubav i poštovanje cijele vojne snage među vojnicima svojim nasred gruvanja topova, i za kojega kao i za Njegovu svijetlu Suprugu, radi dobrote srca Djena i njene čovječnosti, bije srce svih podanika. Sva štampa daje oduška iskrenoj želji, da mladi Ćesar mogne da bude sretan Vladar, koji će se poslije slavnog mira, brinuti za dobro Svojih naroda, za duševni i gospodarski napredak, i koji će, povodeći se za sjajnim primjerom premladostivog Vladara, voditi Monarhiju, pošto izagje ojačana i pomlagjena iz pobjedne borbe, i u unutrašnjosti i preko granice k novom sjaju, k novoj slavi.

Žalovanje Cara Vilima Ćesaru Karlu.

BEĆ, 23. «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» javlja: Car je upravio Ćesaru Karlu ovaj telegram:

Strašno me potresla smrt Tvog visoko poštovanog prastrica Njegova Veličanstva Ćesara Franje Josipa, te Ti izričem svoje najiskrenije i najsrdačnije učešće. Vlada preminulog Ćesara, koja je po Božjoj milosti potrajala, čisto rijetkost, šezdeset i osam godina, spominjače se u historiji Monarhije kao doba blagodati. Narodi Austrije-Ugarske tuže za jednim vogjom, uz kojega su sa najpunijim pouzdanjem i najiskrenijom ljubavi stali. Mi koji spadamo u mlagji naraštaj, bijkasmo vični nazrijevati u poštivanju ličnosti preminulog vladara uzor najljepših vladarskih vrline, uprav kraljskog ispunjavanja dužnosti, a ja, lično, očit-skog, visoko štovanoga prijatelja. Usred najvećeg svjetskoga rata neispljivja Ga volja Božja diže dok je vjerno do posljednjega daha ud bok stajao Svojim saveznicima, te mu ne dade, da dočekna konac borbe i povratak mira. Neka Mu Svemogućući, poslije Njegova dugog blagodatnog života, dade vječni mir, a Tebi snagu i zapleće da podnosi teško breme, koje Te u ovo ozbiljno vrijeme dopalo. Pokojnikov blagoslov vladao nadalje nad Tobom i nad Tvojim narodima. Sa najiskrenijim molitvama i najvjernijim učešćem mislim na Te.
Wilhelm.

Njegovo Veličanstvo Ćesar i Kralj Karlo odgovorilo je ovim telegramom:

U sudbonosnom teškom času, kad je Mog svijetlog prastrica Njegova Veličanstva Ćesara i Kralja Bog k sebi pozvao, te najgorča tuga zavlada Mojom Kućom i austrijsko-ugarskim zemljama, dogje Mi kao sjetna utjeha učešće, što Me duboko potresla i što si Mi, prijatelju mili, iskazao. Najtoplija Ti na tome hvala i na velikom poštovanju i pravom prijateljstvu što si gojio prema pokojniku, koji Te tako visoko cijenio. Kako je Tvoja i Njegova saveznička vjernost u sadašnjem svjetskom ratu tvrdo kao hrid stala, neka tako i za nas ostane, i neka Nas svijetli spomen i blagoslov preminulog prati na zajedničkoj stazi ka časnom uspjehu naše pravde stvari. Bože daj! U vjernom prijateljstvu srdačno Ti ruku stiskam.
Karl.

Njemačka Carica našoj Ćesarici Ziti.

BERLIN, 24. «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» javlja: Carica je upravila Ćesarici Ziti telegram, u kojemu izražuje iskreno učešće u tuzi i žalosti Ćesarice Zite i naroda Austrije-Ugarske radi smrti Franje Josipa, spominje srdačno prijateljstvo što je vezalo Caricu Augustu sa Franjom Josipom i naglašava teške dužnosti, kojih će vršenje, poglavito u ovo ozbiljno ratno doba, mnogo zahitjevali od snage Ćesarice Zite.

Ćesarica Zita odgovorila telegramom, kojim moli Caricu Augustu da primi izraze duboke zahvalnosti, i da prijateljstvo, što je Carica Augusta gojila prema Ćesaru Franju Josipu, prenese na nju i njenu obitelj.

Žalovanje njemačkog državnog kancelara.

BEĆ, 22. Državni kancelar upravio je ministru izvanjskih posala barunu Burianu ovaj telegram:

Dubokom me boli ispunila crna vijest, da je Svemogućući htio, da Vaše Dreuzvišenosti cesarskog i kraljskog Gospodara blagom smrću k sebi pozove. Za dugog vladanja, kakvome nema spomena u povijesti svih vremena i naroda, bilo je Njegovu Veličanstvu dopušteno da u rijetkoj mjeri vidi kako dozrijevaju plodovi i blagodati, što ih je Njegova mudra ruka sa neumornim staranjem darivala dvostrukoj Monarhiji. Taj je cesarski život u teška vremena dokončan; ali posljednji je pogled umirućeg gledao Carevinu, koje su narodi u složnom oduševljenju odlučili da tvrdo i pobjedno izdrže najtežu borbu, koja im je ikad bila nametnuta. Ja se mogu pozvati na osjećaje svega njemačkoga naroda, kad molim Vašu Dreuzvišenost, neka bude vjerna opraštanje i milostivo učešće. Što je smrt dućna i pjetna izazvala u svakom njemačkom kraju, u polacama i kolibama. Moje lično učešće ojačava zahvalno sjećanje na milostivu ljubeznost, što mi je pokojni Ćesar i Kralj uvijek na najmilostiviji način iskazivao otkad sam svoju službu nastupio.
Bethmann-Hollweg.

Ministar bar. Burian odgovorio ovim telegramom:

Duboko osjećane riječi, kojima je Vaša Dreuzvišenost saopćila učešće svoje i svega njemačkoga naroda u teškom udarcu, što je zateklo Austriju-Ugarsku, vrlo su me ganule; one će u cijeloj Monarhiji sa najvećom simpatijom i zahvalnošću odjeknuti. Nije više vladara, koji je preko dva ljudska vijeka upravljao sudbinom Monarhije; njegovi narodi tuže pred lijesom svog ljubljenoć Ćesara i Kralja. On se kao otac starao, da plodovi svoga neumornog rada budu njima od koristi i poslije njegove smrti. Neprocjenjivo je on nasljedstvo njima ostavio: neslomljivo i vjerno prijateljstvo njemačkoga naroda. Nastojanje njegova života bijaše da to prijateljstvo što tjesnijim učini, pa je i dočekao, da to svoje nastojanje vidi ovjenčano u našem vjernom u ratu pobratimstvu. I predbuko se u svijesti naroda ove Monarhije, koja je u tuzi i jadu jedno s njemačkim narodom, ukorijenilo uvjerenje, da gubitak, što je pretrpjela, u cijelom će se saveznom Carstvu osjećati kao vlastit. Neka Božja Providnost trajno udijeli svoju zaštitu tom dragocjenom zalogu zajedničkog osjećanja i djelovanja.
Burian.

Druga žalovanja.

STUTTIGART, 22. Kralj i ministar predsjednik Weizsacker izraziše austro-ugarskom poslaniku svoje žalovanje.

SOFIJA, 22. Ministar predsjednik Radoslavov upravio je ministru izvanjskih posala Burianu telegram, u kojemu izriče u ime bugarske vlade najdublje žalovanje nad smrću velikoga poštovanog vladara savezne Monarhije.

Žalost u Njemačkoj.

BERLIN, 23. Ćesar je naredio za sve oficire njemačke vojske crninu za 14 dana, za pukovnije, kojim je Franjo Josip bio poglavica, crninu za 3 nedjelje, a dvorsku crninu za 4 nedjelje.

Mrtvo tijelo Ćesara Franje Josipa.

BEĆ, 24. I jučer je u Schönbrunnski dvorac došlo, osim članova Ćesarske kuće, više ličnosti, da se oproste s mrtvim tijelom. Noćas snimio je komorski medaljer profesor Marschall mrtvačku masku; poslije toga dvorski je savjetnik profesor Kollisko obavio konserviranje mrtvog tijela u prisustvu ličnog liječnika dr. Herzla; zatim obukoše vladara u maršalsku gala-uniformu i položile u crni baršunski sanduk i dikoše na crni visoki odar. U ponedjeljnik, prije nego ga se prenese u dvor, baršunski će se sanduk položiti u metalni, te će

se mrtvo tijelo blagosloviti u nazočnosti Cesarske obitelji. Jutros predstavilo se Cesaru ukupno austrijsko ministarstvo.

Za sprovođ Česara Franja Josipa.

BEČ, 23. Do konačnim odregjenjima o sprovođu Frana Josipa, mrtvo će se tijelo u ponedjeljak na večer prenijeti po propisanom ceremonijalu iz Schönbrunnskog dvorca u dvorsku župsku crkvu, gdje će ostati do 30. novembra u podne izložen publici. Sprovođ će biti 30. novembra u 3 s. popodne, sa velikim sjajem. Impozantna će povorka krenuti preko Ringa, Franz Josefskai i Rotenturmstrasse u stolnu crkvu Sv. Stjepana, gdje će kardinal Diffel dati svečani blagoslov. Potom će se žalobna povorka uputiti put kapucinske grobnice.

Život Česara Karla I.

Njegovo Veličanstvo Česar Karlo I. rodio se u Persenbeugu 17. kolovoza 1887. On je stupio dne 1. studenoga 1905 u vezu čes. i kr. vojske. Ulanska pukovnija br. 1., koja nosi ime njegovog oca nadvojvode Otta, prihvatila je spomenutoga dana njegovog sina kao poručnika u istoimenu pukovnju. Dostokora je bio premješten čes. i kr. dragunskoj pukovnji br. 7., te je u mjesecu rujnu 1905 preuzeo zapovjedništvo nad prvom eskadrom iste pukovnije u Kuteršicama kraj Bilina. Česar Karlo Franjo Josip započeo ovim danom svoju vojničku karijeru. Kao svaki drugi poručnik, vodio je i on svoj konjanički vod, jašio je u jašioni i školao konje. Dregledavao je staje, imao službu u vojarni i pri tom je pokazao, da imade osobiti smisao za red i poredak. Kod prvih carskih vojnih vježba, on je zapovjednik jedne izvidnice. Stanjući u vojarni, postao je dobrih drugom svojim starijim drugovima, kao i svojim vršnjacima. Dne 1. studenoga 1906 postao je natporučnikom. U isto vrijeme zadeseo ga crni glas da mu je umro otac, nadvojvoda Otto.

Na to je on na kratko vrijeme ostavio pukovnju, koja nosi ime vojvode od Lotringena i došao u Drag, gdje je stanovao u starodrevnom dvoru na Hradčanicima, te se ondje posvetio prvoslovnim naukama pod nadzorom profesora českoj sveučilišta. Pfaff, Ulbrich, i dr. Braf, kao i profesor Ott bili su njegovim učiteljima. Za vrijeme vojnih vježbi opet bi se vraćao svojoj pukovnji, da na čelu svoga voda prisustvuje vježbama u Dobrzanimu. God. 1908 premješten je petoj švadroni istoimene pukovnije u Staroj Boleslavi. Kako je već onda znao, da će zasjesti na prijestolje poslije blagopokojnoga nadvojvode Franje Ferdinanda, to se osobito posvetio vojnim naukama te dobio naročite učitelje. Godine 1909. dne 1. studenoga postade satnikom i zapovjednikom 5. švadrona 7. c. i kr. drag. pukovnije u Brandisu na Labi. Dne 21. listopada 1911. oženi se sa dražesnom princezom Zitom iz kuće Bourbon-Darma. Nakon vjenčanja pripisio je mladi par u Brandis, gdje su mu njegovi draguni priredili živahne ovacije. U mjesecu listopadu 1912. radi njegovog o. Drevišnju pohvalu. Dne 1. studenoga 1912. imenovan je majorom u čes. i kr. pukovnji br. 39. i sada počinje njegov ozbiljni rad, u kojem je bio u prvom redu zvan, da kao budući vrhovni gospodar vojske i mornarice bude upućen u svoje vladarske dužnosti. Dne 1. svibnja 1914. imenovan je potporučnikom u istoj pukovnji. Nakon krvave tragedije u Sarajevu bi odregjen za nasljednika prijestolja. Dne 25. srpnja 1914. postade pukovnikom u č. i k. husarskoj pukovnji br. 1. U toj časti zadese ga ultimatum Srbiji, opća mobilizacija, svjetski rat. U početku ovih velikih bojeva nasljednik prijestola se borio na strani vrhovnog zapovjednika austro-ugarske vojske, maršala nadvojvode Fridriha.

Dne 26. siječnja 1915. posjetio je cara Vilima u njemačkom glavnom stanu. Dne 15. srpnja 1915. imenovan je generalmajorom i kontreadmiralom. Drije toga ga je Njegovo Veličanstvo dne 3. listopada 1914. imenovalo vlasnikom čes. i kr. pješake pukovnije br. 19. U mjesecu lipnju 1915. odlikovan je velikim krstom reda sv. Stjepana. Dignut sa svoje službe kod vrhovnog vojnog zapovjedništva, dobio je zadatak da pregledava čete u zastupstvu Njegova Veličanstva. I tako se upoznao nasljednik prijestola sa svim tehničkim i vojnim sredstvima naše kopnene snage. Općenito je poznato, da je svakom prigodom s velikom ljubavlju svojom ljubežljivošću i osobitom susretljivošću za njihove molbe. Dne 12. ožujka 1916. imenovan je nasljednik prijestola uz promaknuće na čast podmaršala i podadmirala zapovjednikom jednoga vojnog zbora. Došavši u južni Tiroi započeo je svojim djelovanjem, a s tim je dostokora u mjesecu svibnju započela naša ofenziva na jugo-zapadnoj granici protiv Italije. Tu je predvodio Karlo Franjo Josip naše junačke čete i osvojenjem Costa d'Agara-Costrona bio je probijen talijanski tvrgjavinski pojas. Ofenziva je napredovala sve više, te su i Talijani morali napustiti svoje glavne utvrde Campo molon, Valbona i Toraro. Otpor Talijana protiv naše ofenzive, koja je zadržala u nizinu Posine, skršen je u krvavom boju oko Cimone.

Naše su čete ušle u Arsiero, osvojile na juriš Monte Zenbio istočno od doline Astica, dok su s druge strane lovački bataljuni zauzeli strašno jaku utvrdn Driafora. Njegov je zbor stao na obroncima Novegna. Sada je na talijanskom tlu daljnje vodio nasljednik prijestola svoje čete. U znak priznanja podijelio mu je car Vilim red Pour le mérite, a Njegovo Veličanstvo kralj podijelio mu je red željezne krune prvog razreda. Megjutim je započela ruska ofenziva, i on je morao da odustane od daljnjega pobjedonosnog puta prema Italiji, te je preuzeo vodstvo vojnoga zbora u Bukovini, kojim je do onomadne zadržavao sjajnu i uspješnu rusku ofenzivu na desnom krilu naše vojske. Dne 13. studenoga imenovan je nasljednik prijestolja za generala pukovnika i velikog admirala.

Proglas Česara i Kralja Karla I.

BEČ, 22. Izvanredno izdanje «Wiener Zeitung-a» objavljuje ovo Previšnje ručno pismo:

Dragi dr. pl. Koerberu!

Današnjim sam danom preuzeo vladu i potvrgujem Vas i ostale članove austrijskog ministarstva u vašim položajima. U isto vrijeme nalažem Vam, da priloženi Proglas Mojim narodima objelodanite.

Beč, 21. novembra 1916.

KARLO s. r.

Koerber s. r.

Mojim narodima!

Duboko uzbugjeni i potreseni stojimo ja i Moja Kuća, stoje Moji vjerni narodi pred lijesom plemenitog Vladara, čijim je rukama sudbina Monarhije bila skoro sedam desetina godina povjerena.

Milošću Svemogućega, koja Ga još u prvim mladenačkim godinama bijaše pozvala na prijestolje, udijeljena Mu je i snaga, da bez zabune i čvrsto kroz najteže ljudske boli žive do u odi aklim staračkim godinama jedino za dužnosti, koje Mu uzvisito vladarsko zvanje i vruća ljubav za Njegove narode propisivahu.

Njegova mudrost, uvigjavnost i očinski staranje stvorise trajne temelje mirnom skupnom življenju i slobodnom razvoju, te iz teških zapletaja i opasnosti, za zlih i sretnih dana, dovede Austriju Ugarsku, kroz dugo i blagoslovljeno vrijeme mira, do visine moći, na kojoj danas, u društvu sa vjernih saveznicima, izdržava u borbi protiv neprijatelja unaokolo.

Njegovo djelo ima se nastaviti i do končati.

U olujno doba stupam na čestito prijestolje Mojih pregja, koje Mi svijetli Moj stric u nesmanjenom sjaju ostavlja.

Cilj još nije postignut; još nije sročljena obmana neprijatelja, koji misle da će neprekidnim navalama moći savladati pače skršiti Moju Monarhiju i njene saveznike.

Ja se osjećam složnim sa Mojim narodima u borbi, dok ne izvostimo mir, koji će postojanje Moje Monarhije obezbrižiti i zajamčiti tvrde temelje njenog neomešanog razvoja.

Sa ponosnom stalnošću uzdam se, da će Moja junačka vojna snaga, poduprta požrtvom domovinskom ljubavlju Mojih naroda i u vjernom u ratu pobratimstvu, sa saveznim vojskama, odbijati i unaprijed, Božjom milostivom pomoću, sve neprijateljske napade i odnijeti u ratu konačnu pobjedu.

Jednako je nepokolebivo Moje pouzdanje, da će Moja Monarhija, koje moćni položaj potječe iz davno pismom potvrđene, u nevolji i opasnosti iznova zapečaćene nerazrješive zajedničke sudbine njenih obiju država, izači u svojoj unutrašnjosti i izvana očelichena i ojačana iz rata, i da Moji narodi koji, povodeći se za mišlju skupne pripadnosti i duboke domovinske ljubavi, danas se sa požrtvom odlučnošću udružuju da odbiju izvanjske neprijatelje, skupno će raditi oko djela mirnog obnavljanja i pomlagivanja, da tako obim državama Monarhije, sa pripojenim zemljama Bosnom i Hercegovinom, stvore doba unutrašnjeg procvata, poleta i ojačavanja.

Dok prosim od Neba milost i blagoslov na Me, na Moju Kuću i na Moje mile narode, kunem se svečano pred Svemogućim, da ću vjerno upravljati dobrom, što su Mi Moji pregji ostavili.

Sve ću učiniti, da se strahote i žrtve rata u najkraće vrijeme uklone, da blagodat mira, kojih nestašicu duboko osjećamo, Svojim narodima stečem, netom tu dopuste čast našeg oružja, životni uvjeti Mojih država i njihovih vjernih saveznika i prkos naših neprijatelja.

Hoću da Svojim narodima budem pravedan i ljubezan knez; njihove ću ustavne slobode i ostale slobodine poštovati i pažljivo ću čuvati pravnu jednakost za svakoga. Neprekidno ću nastojati, da unaprijedim moralno i duševno dobro Mojih naroda, da štitim slobodu i red u Mojim državama, da obezbrižim svim obrtnim članovima društva plod poštenog rada.

Kao dragocjenu ostavštinu Mog prešasnika preuzimljem privrženost i iskreno pouzdanje, što narod i Krunu obuhvaća; io će Mi nasljedje podavati snagu, da se odazovem dužnostima Svog visokog i teškog vladarskog zvanja.

Proniknut vjerom u nerazrušivu životnu snagu Austrije Ugarske, zadahnut srdačnom ljubavlju za Moje narode, život ću Svoj i svu snagu Svoju ulagati u rješavanju te uzvisite zadaće.

KARLO s. r.

Koerber s. r.

Dva Previšnja ručna pisma.

BEČ, 24. Današnja «Wiener Zeitung» objavljuje ovo Previšnje ručno pismo:

Dragi dr. von Koerberu!

Sjećajući se Mojih ustavnih dužnosti na polaganje zakletvenog obećanja predviđenog u članku VIII. državnog temeljnog zakona od 21. novembra 1867. u pogledu vršenja vladalačke egzekutivne moći, očekujem Vaše prijedloge o ispunjavanju tih odredaba.

Beč, 23. novembra 1916.

Karlo s. r.

Koerber s. r.

BUDIMPEŠTA, 23. Današnji službeni list objavljuje ovo Previšnje pismo Ministru predsjedniku Tiszi:

«U namjeri da se čim prije bude moguće dadem okruniti za kralja Ugarskoga i Hrvatsko-Slavenskog i Dalmatinskog, nalažem Vam, da stupte u dodir državnim saborom, te da Mi izvolite prikazati Vaše prijedloge koji se na to odnose.»

Cesar Karlo potvrdio ministre Buriana i Krobatina.

BEČ, 23. «Wiener Zeitung» objavljuje ručno pismo Česara Karla ministru spoljašnjih posala Burianu i ministru rata Krobatinu, u kojemu i potvrguje u njihovom položaju.

Novine o proglasu Česara Karla svojim narodima.

BEČ, 23. Proglas što je Česar Karlo izdao Svojim narodima, oduševljeno odjeknu u javnosti sa ljubeznog, toplog i srdačnog tona, koji se druži sa sviješću snage. Štampa pozdravlja sa uopće visokim zadovoljstvom Cesareve riječi, koje obćavaju doba što dopušta svako sretno očekivanje; jer dragocjeno blago iskustva, što Česar Franjo Josip svome nasljedniku ostavi, živo će nadalje djelovati i prilagodit će se blagodatno duhu novoga vremena.

«Fremden Blatt» piše: Novi vladar sjajno potvrđuje oporuku Svog prastrica u pogled Austrije i Ugarske, kojih Mu je sudbina u olujno doba povjerenja. Njegova vjera u neporušivu životnu snagu Monarhije, Njegova ljubav za narode, Njegova odlučna volja da se sav nasveti visokom zadatku što Ga dopade, jamče da će se ispuniti naše nade i očekivanja, obćavaju habsburškim zemljama, da će sjeme što je Česar Franjo Josip posijao, i što će Česar Karlo ljubezno gojiti i čuvati, niknuti, razviti se i divno procvjetati.

BEČ, 23. I pokrajinska štampa raduje se proglasu mladoga Česara, kojega svi narodi u Austriji ljube i štiju. Novine izriču nadu, da će mu uspjeti, kad se slavni mir sklopi, da privede Monarhiju k novoj sretnoj budućnosti; one ponavljaju obećanje vjernosti i privrženosti Česarskoj Kući. Ugarska štampa piše da je proglas Kralja Karla krasno obećanje i izjava ozbiljne volje vladare, da ispunjava teške zadatke, što su mu nametnuli; u duhu pravičnosti i ljubavi za njegove narode.

RAT.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Izvjestaji austrijsko-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 22. Službeno se javlja:

«22. novembra 1916».

Istočno bojište:

Crajava je zauzeta nakon kratkog boja. S obe strane rijeke Olt (Alta) Rumunji se još dalje povukoše. Sjeverno od Campulunga sva naprezanja neprijateljeva da lutim napadima izvostji uspjeh, bijahu uzaludna. Inače na istočnoj fronti ništa važno.

Talijansko i jugo-zapadno bojište: Stanje nepromijenjeno.

BEČ, 23. Službeno se javlja:

23. novembra 1916.

Istočno bojište:

Fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa: Na donjoj Černi učvrstismo se na lijevoj obali rijeke; inače iz Vlaške nema se što javiti. Na Ugarskoj istočnoj granici i u šumovitim Karpatima izvidnička djelatnost bila je življa.

Vojna fronta gener. maršala Princa Leopolda Bavarskoga:

Ma mjesta pojačan topovski boj.

Talijansko i jugo-istočno bojište: Stanje nepromijenjeno.

Zamjenik poglavice generalnog štaba

v. Höfer podmaršal.

Izvjestaji njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 22. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 22. novembra 1916:

Zapadno bojište:

Maglovito vrijeme zapriječi većim dijelom borbeni djelatnost. Južno od kanala La-Bassée prodriješepa patrola u engleske jarke i nakon razorenja obrambenih naprava, odvedošepa sobom preko

20 zarobljenika i jednu mitraljezu. U području Somme artiljerijska vatra bila je preko dana neznačajna. Napad Engleža sjevero-zapadno od Serre skršepa se u našoj obrambenoj vatri.

Istočno bojište:

Jugo-zapadno od Rige iznijela je navalna grupa, bez vlastitih gubitaka, iz ruske pozicije 33 zarobljenika i 2 mitraljeze.

Balkansko bojište:

U Dobrudži blizu obale prepoljska čarkanja. Na Dunavu mjestimice artiljerijska vatra. Izmegju Ohridskog i Prjespenskog jezera te na bitoljskoj ravnici dogošepa prednje čete entente u područje njemačko-bugarskih pozicija. Istočno od Parolove p.otesmo jedan vis i zadržasmo ga proti više jakih napada.

BERLIN, 22.

Wolff Bureau 22. novembra u večer javlja:

U području Somme ništa važno. Kod Oršove se napreduje. Sjevero-istočno od Bitolja propadošepa napadi Ententinih četa na njemačko-bugarskom frontu.

BERLIN, 23. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan 23. novembra 1916.

Zapadno bojište:

Djelomični napadi Engleža sjeverno od Guedourta i Francuza na sjevero-zapadni rub šume St. Pierre Vaast propadošepa.

Istočno bojište:

Južno od Smorgona ruske su patrola protjerane. Kod Craiove blizu Coderama otelo se 300 željezničkih kola.

Balkansko bojište:

U Dobrudži i na Dunavu na više točaka artiljerijska vatra. Okršaj istočno od Ohridskog jezera svršišepa sa povlačenjem neprijatelja. Na njemačko-bugarskoj fronti izmegju Prjespenskog jezera i istočno od toka Černe bijošepa nekoliko djelomičnih zagona. Jaki neprijateljevi napadi na poziciju Parolove na visu odbijeni su.

Prvi general kvartirmajstor Ludendorff.

BERLIN, 23. Wolff Bureau, 23. novembra u večer. Na obim obala Somme jaka artiljerijska vatra, osobito sjeverno od Ancre i šume St. Pierre Vaast. U Vlaškoj operacije napreduju po planu. U Dobrudži i na više mjesta na Dunavu živahna paljba s obale na obalu.

Izvjestaji turskog glavnog stana.

CARIGRAD, 23. Glavni stan javlja 22. novembra:

Perzijska fronta:

Ušli smo u Mihrabad, mjesto na 30 kilometara sjevero-istočno od Bidžara.

Fronta u Kavkazu:

Na desnom se krilu miruje. U središtu i na lijevom krilu odbismo nenadne neprijateljeve napade i nanijesmo mu gubitaka. Na ostalim frontama ništa znatno.

CARIGRAD, 24. Glavni stan javlja 23. novembra:

Sjeverno od Kigi čarkanja po nas povoljna. Na ostalim frontama ništa važno.

Izvjestaji bugarskog glavnog stana.

SOFIJA, 22. Izvjestaj generalnog štaba, 21. novembra:

Mačedonska fronta:

Iz megju Prjespenskog jezera i Černe te u području sela Daral-Vaslaba bila su artiljerijska i pješadijska preduzeća bez osobita značaja. Odbijeni su našom vatrom i protunapadima slabi neprijateljski napadi kod mjestā Gruništa, Tirnova i Tusche. S obe strane Vardara slaba artiljerijska djelatnost i sukobi izmegju patrolā. Našom artiljerijskom vatrom srušišepa neprijateljsku letjelicu, koja pade u Vardarsku dolinu i zasušnjismo oba letioca. Na zanozi Bjelašice Planine i na Strumi slaba artiljerijska vatra. Na Egeškoj obali mirovanje. Neprijateljske letjelice bacišepa bezuspješno bomba na naše pozicije kod Orfana i na most kod Buksa.

Rumunjska fronta:

Neprijatelj dižepa u lagum bombama svoje prevozne lagje, koje ležepa iza otoka nedaleko od Kalafata. Neprijateljsko topništvo tuče slabo Silištriju, Oltinu, Rasovu i Cernuovu. U Dobrudži slabo artiljerijsko djelovanje i čarkanja izmegju izvidničkih odjeljaka i straža. Na obali Crnog Mora dva ruska razarača bombardovašepa jutros rano svjetionik kod Emineha, a popodne grad Constanzu. Naša je artiljerija prisilila neprijateljske lagje da se odmah povuku na debelo more.

SOFIJA, 23.

Izvjestaj generalnog štaba, 22. novembra:

Mačedonska fronta:

Iz megju Ohridskog i Prjespenskog jezera sukobi iz megju straža. Neprijateljska pješadija, koja je napredovala sjeverno od Bitolja, uzbijena je. U obluku Černe uporni se napadi na vis 105 istočno od Darolova mahom razbišepa o žilav otpor njemačkih gardijskih lovaca. Južno od Bitolja oboreni je neprijateljski aeroplan vatrom naše artiljerije, aparat se strovali gorući iza neprijateljskih linija. S obe strane Vardara, na podanku Bjelašice planine i na fronti Strume slaba artiljerijska paljba. Na obali Egeškoga Mora miruje se.

Rumunjska fronta:

Duž Dunava u nekoliko odsječaka pojedinačka pješadijska i artiljerijska paljba. Rumunji potapljaju tegleće brodove na Dunavu; porušišepa željeznički most kod sela Dudariu zapadno od Turn-Severina i most kod Morabijeske luke. U ovom posljednjem gradu zapališepa i zalihu petroulja. U Dobrudži slabo artiljerijsko djelovanje i sukobi predstraža na našem desnom krilu. Na obali Crnoga Mora mirovanje.

Slijedi prilog.

Za udovice i siročad palih junaka.

Pišu nam iz Biograda:

U mjesecu kolovozu i u ovoj se je varoši po inicijativi zauzetnog našeg općinskog upravitelja g. Bogdanovića, ustanovio odbor — pod predsjedanjem suškog savjetnika dr. Tironi — za sabiranje pri-nosa na koristi zaklade za udove i siročad palih vojnika. Sabiranje je slijedilo na obiljnicu rođen-dana Njegova Veličanstva našeg preljubljenog Vla-dara, i to ne samo u varoši već i po svim selima ove općine.

Revni nastojanjem i zauzimanjem odbora, za-služnim suđelovanjem krasnoga spola te požrtvo-vnih g.g. župnika i oružnika, sakupilo se je kruna 2052:57 para.

Doprinijeli su u Biogradu: općina kruna 500, općinska štedionica kruna 150, Seoska Blagajna 100, monač A. S. M. Jacht «Käthi» 150, g. Linienschiffleut. A. Dreher 100, Eskinja Jakov 50, Jeličić Artur 40, Bogdanović Josip opć. upravitelj 20;

po kr. 10: dr. Tironi sud. savj. Strpić Jere, Ši-mnić Mirko, Strpić Mile, Šeot Andre, Novak Ante dem. naduprav., Matulina don Šime, Dominis Petar, Oberleut. Inchiostro Rudolf, Fortunat Ferdinand oruž. pošt., Kmínek Adolf ritmeister, Doležal Valentin;

po kr. 6 Mestrovich Vjekoslav;

po kr. 5: Pelicarić Giovannina, Akxelrat Sa-muel;

po kr. 4: Žaknić Ivan, Drašković Gjuro sudac, Milošević Božo, Kovačević Josip, Novak Ada, Peter-in Josip, Santini Nikola, Ganza Miloš profesor;

po kr. 2: Dominis Paško, Jeličić Ante, Morožin Marko, Bonicioli Ivo, Jeličić Frane, Gojsalić Jure, Dra-šković Barbara, Burić Danica, Vidoni Josip, Strpić Jovanka, Pelicarić Roko, Jakovljević Filip, Petyo Frano, Dominis Ante, Veković Josip, Hagendorfier P., Sambunjak Ante, Goldina N., Šimnić Anica, Saungulin Luka, Lukačić Josu, Milačić Petar, Cocan Ferruccio, Pelicarić Ante pok. Vice, Pikunić Dragica, Rogić Ante, Bogdanović ud. Elisa, Bogdanović Elena, Stopfer Ante, Čavka Stipan, Pagan Frano, Zorić Ivan, Perić Nikola, Jeličić Tina; kr. 12: gospođe N. N.;

kr. 61:60 monačad küstenschutz-Abteilung.

Sakupljeno kr. 78:40 prigodom odlikovanja oruž. straž. Fortunat Ferdinand po g. Žrilić Marku oruž. straž. a na prelobg g. Pagan Frane.

Utjerano kr. 2:30 prodajom knjiga «Rat Au-strije sa Srbijom» darovanih po gosp. Nakić Petru oružniku.

U iznosim izpod jedne krune sakupljeno kr. 5:60; po kr. 1: Sangulin Šime, Grisogono Petar i Josica Schöppl.

Sakupljeno u selim: Tkon kr. 81:91; Filip-Jakov kr. 58:04; Gorica kr. 21:70; Pašman kr. 171:50; Tu-ranji kr. 66:40; Dobropoljana kr. 34:70; Urgađa kr. 20:62; Zdrleac kr. 54:50; Raštane kr. 16:80; Nevi-djane kr. 5:50.

Dostavili su pak: Crkovinarstvo u Pakošanima kr. 10 i don Niko Milić kr. 2.

Dani darova od 4 do 8 listopada prigodom Previšnjeg imenana a na korist nemoćničke zaklade ratnog opskrbnog uređa, austrijskog fonda za voj-ničke udovice i siročad te austr. udruga za suzbijanje tuberkuloze, uspjeli su takodjer lijepo. — Učenicima pučkih škola u sjedištu općine i u selim, pređvojen od svojih zauzetih nastavnika, obilazili su stanove, rasprodavali znakove i sabirali novčane darove. Akcijom je upravljao mjesni odbor Crvenog Krsta u Biogradu.

Utjeralo se od dobrovoljnih prinosa, člana-rina novih članova i prodaje znakova, ukupno kr. 412:33 pare i baš: u Biogradu kr. 261:92, u Filip-Jakovu kr. 16:41, u Turanju kr. 31:50, u Pakošanima kr. 28:91, u Tkonu kr. 15:12, u Pašmanu kr. 34:07, u Banju kr. 12:21, u Zdrlecu kr. 12:19.

Ovim nek je izrečena srdačna hvala svima koji su se zauzeli, koji su surađili i doprinijeli u korist pomenutih ustanova.

Desreća na moru.

O nesreći o kojoj smo već javili u zadnjem broju našega lista primamo iz Ugljana kod Zadra: Ugljan 22. Golema tuga zateče ovu župu dne 19. o. m. U morskim valovima blizu Lukorana, nagju tragičnu i nemilu smrt Santa Stanić žena Šim-nina i Palma Barešić žena Tomina: Santa Stanić u 40. godini života. Bijaše to žena rijetkih vrlina: mila, blaga, ponizna, pobožna, prava majka, radost kuće, druga i djece svoje. Istoga dana svoje kobne smrti, pristupila je u Zadrę sv. Sakramentima isp. i pričesti. Ostavlja sedmero ožalošćene djece i su-pruga u vojnici. Treća je ovo tuga, koja njega u vojništvu stize. U rujnu 1915. umrije mu u bolnici u Sisku najstariji sin Šime, pa kod kuće najmlagja kći.

Dne 21. o. m. po p. bio joj je ganutljiv spro-vod, kojemu je učestvovalo cijelo selo, i gorko pla-čući dokazalo, koliko je mila pokojnika bila od svih bez razlike ljubljena.

Tijelo pok. Talme Barešić od 69 god. nije se još našlo. Bijaše i-ova uzor kršćanske žene. Tako-gjer i ona istoga dana primi u Zadrę sv. Sakra-mente isposjedvi i pričesti.

Bog im se duši smilovao, dok ožalošćenim o-biteljima u golemo tuzi najdublje saučesće. Z.

Kapetan Pavičić.

Pišu nam iz Visa, 16. o. m.: Dne 9. o. m. bijesnila je silna južina tako da je more pokvarilo na više mjesta obalu i bacilo zid na Pirrovu. Nitko nije ni mislio da će taj dan stići parobrod; kad tamo eto ti neustrašivog kap. Pavi-čića sa «Jadrom». Doisto zaslužuje da ga se pro-zove «lupio di mare». Taj dan se drugi njihusu usu-gijvali otputovati iz Spljeta put Korčule i Dubro-vnika, a on je sa starim «Jadrom» smjelo prošao viški kvarner. Evala mu. Bog ga poživio.

Nova karta kraljevine Poljske.

Tek utemeljena kraljevina Poljska, čije će se granice naravno iza rata odrediti, ina ipak vrlo do-bar i pregledan prikaz u karti G. Freytaga o kra-ljevini Poljskoj, Galiciji i susjednih njemačkih i ru-skih područja u mjerilu 1:2 mil. velika 50:70 cm: cijena joj je s poštarinom (ako se iznos unapred pošalje) 1:60 Kr. Naklada G. Freytag & Berndt, Beč VIII., Schottenfeldgasse 62. Karta predočuje područje od zaliva Rige, cijelu Kurlansku, do ru-munjske granice i Kijeva, tako da prikazuje osim čisto poljskih krajeva i dijelove ruskih, njemačkih i

austro-ugarskih zemalja. Prikaz četiriju povjesnih ka-rata (1. Dioba Poljske: 1772.-2.:1793.-3.:1795. Velika vojvodina Varšava 1815.) i prikaz u bojama poljskog kongresa (1815.—1831.) daju na glavnoj karti jasnu sliku nove kraljevine, jer kod odredjenja nove kraljevine posegnut će se vjerojatno za po-vjesnim načelima. Lijepa izradba karte u sešam boja i dobar pregled (i bojna linija sredinom no-vembra 1916. je naznačena, kao i granice njemač-kih i austro-ugarskog upravnog područja) potiče nas, da preporučimo ovu kartu, koja se može do-biti kod svih knjižara i kod naklade S. Freytag & Berndt, Beč VII., Schottenfeldgasse 62.

Telegrami Uredništva. RAT.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Izvjestaji austro-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 24. Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Istočno od Oršove austro-ugarske i njemačke čete potisnuše neprijatelja. I Turn-Severin u našim je rukama. Bojne snage što se otiskuju preko Craiove, dopriješe sa svojim prednim četama do rijeke Alte (Alta). U području Rimnik-Valcea protivnik se kao i prije najizlavije opire,

Fronta gen. maršala Princa Leopolda Bavarskoga:

Našega javljatičara poručnika Opelaka na-padoše, za izvidničkog lijeta, sjeverno od Brodyja tri ruske bojne letjelice, on ih poljera u bijeg i prinudi da se strmoglavim ljetom spuste iza svojih linija.

Talijansko bojište:

Došto je vrlo nepovoljno vrijeme zadnje se-mice okrenulo na bolje, započeo iznova artiljerijski boj u više odsječaka, poglavito na kraškoj viso-ravni, ali dosad nije dopro do oveće žestine.

Jugo-istočno bojište:

U području c. i k. četa stanje se nije izmi-jenilo.

Zamjenik poglavice generalnog štaba v. Höfer podmaršal.

Izvjestaji njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 24. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 24 novembra 1916:

Zapadno bojište:

U obluku Yperna i Wytschaete djelovanje vatre neko vrijeme oživi. Sjeverno od Ancre za-poče popodne jaka paljba, koja zahvati i na južnoj obali. Više engleskih napada ne dopre do naših pozicija, nego većinom se skrši sa znatnim gu-bicama već u zapornoj vatri. U šumi St. Pierre Vaast i južno od Somme do u kraju oko Chaul-nesa artiljerijski je boj, radi dobre vidnosti, bio žestok.

Balkansko bojište:

Na desnom krilu fronte u Dobrudži bugar-ske su čete svojim zagonima sobile ruske snage iz pretpolja naših pozicija. I na drugim tačkama vojske postoji borbeni dodir. Na Dunavu biju se bojevi. Između Prjespenskog jezera i Černe po više puta jaka artiljerijska vatra. Djelimični ne-prijateljevi zagoni sjevero-zapadno od Bitolja i kod Makova propadoše.

Prvi general kvartirništro Ludendorff.

BERLIN, 24. Wolff Bureau, 24 novembra na večer: U području Somme ništa znatno. Doprijesmo do rijeke Alta, bojne snage vojne skupine Macken-sena preše su Dunav na više mjesta.

Izvjestaji bugarskog glavnog stana.

SOFIJA, 24. Između Ohridskog i Prjepen-skog jezera uzbrismo jake neprijateljske odjeljke. Istočno od obluke Černe uzbrismo tri noćna ne-prijateljska napada, sa krvavim gubicima za pro-tivnika. U Dobrudži brojem premoćni neprijateljski odjeljci primakoste se našim pozicijama, ali ih ar-tilerijska vatra potisnu. Duž Dunava kod Silistrije, Tutrakana, Ruščuka artiljerijska paljba. Kod Gigena, Orahova, Loma i Vidina naši odjeljci zapremiše dunavske otoke.

Čitanje posljednje volje N. V. pok. Ćesara Franje Josipa.

BEČ, 24. Dana 22. novembra izvršilo se u uredu vrhovnog dvorskog meštra Njegova Veličanstva objavljenje posljednjih odredaba Njegova Veličanstva pokojnog Ćesara Franje Josipa u nazoč-nosti prvog vrhovnog dvorskog meštra kneza Mon-tenuova, ministra izvanjskih posala Buriana, vr-hovnog dvorskog maršala grofa Zichyja, ministara predsjednika Koerbera i Tisze, te od ministarstva izvanjskih posala poslanika baruna Rhemena, koji je oporuku pročitao.

Predsjednik zastupničke Kuće Sylvester kod Ministra predsjednička Koerbera.

BEČ, 23. Dredsjednik Zastupničke Kuće Syl-vester pošao je k ministru predsjedničke, da mu u ime predsjedništva Zastupničke Kuće izrazi du-boka žaljenje radi smrti Ćesara Franje Josipa. Dredsjednik ponovi obećanje nevujnetne vjernosti, nepokolebive lojalnosti prema Ćesaru i Ćesarskoj Kući, te zamoli ministra predsjednika, da bi to saopćio na Previšnjem mjestu. Dredsjednik Syl-vester dotaknu se saviza Ćesarevinskog Vijeća. Mi-nistar predsjednik Koerber izjavi, da on u po-gledu provedenja članka VIII. državnog temeljnog zakona, stoji na strogo ustavnom stajalištu; novo je doba nastalo, te nove se prilike imaju u obzir uzimati. Što se tiče saviza Ćesarevinskog Vijeća ministar predsjednik reče, da će se dogovoriti sa pojedinim vojgama stranaka, i da će im svoj pro-gram objasniti. Dredsjednik Sylvester zamoli Koer-bera, da mu u zgodno vrijeme isprosi audijenciju u Njegova Veličanstva.

Žalobna sjednica „Češke Sveze“ u Beču.

BEČ, 24. Danas je u Beču bila, prema ob-javljenom saopćenju, manifestacija žaljenja pred-sjedništva Ćeskog Udruženja (Ćesky Svaz), na kojoj bijahu predstavnici sviju Ćeskih stranaka u Ćesarevinskom Vijeću, koje predsjednik Udruženja Stanek bijaše pozvao u Beč. Dredsjednik drža go-ovor, u kojemu dade oduška osjećajima najdublje i najiskrenije žalosti svih Ćeskih zastupnika i svega Ćeskoga naroda. U sijedom vladaru — reče Stanek — bijaše utjelovljena državna ideja, koja je osnov Ćeske nacionalne politike. Veliko životno djelo ve-likoga Pokojnika otače neumrlu. Sudbina Ćeskoga naroda ostaje kao i prije nerazrješivo skopčana sa sudbinom dinastije i države, koja sada težak rat ratuje sa čitavim svijetom neprijatelja. U ovom svečano žalosnom času — govornik nastavi — obećajmo da ćemo sa svim snagama sudjelovati, da se ova teška borba što prije časno dovrši, za postojanje i dalji nerometani razvoj Monarhije i njenih naroda, za što nam puno jamstvo pruža mladenačka a već na nebrojenim bojnim poljima slavno prokušana snaga našeg novog Vladara.

Oko svijetle osebe Njegova Veličanstva usre-đidimo sve snage naše, da ih posvetimo, pošto pobjeda ovjenača rat, mirnome radu.

Žalobnu manifestaciju svi prisutni slušahu stojećke i duboko potreseni.

Poklisar Njemačke Bothe Wedel u Beču.

BERLIN, 24. Poslanik Bothe Wedel odabran je za poklisara u izvanrednoj misiji u Beču.

Zakletve svih četa Ćesaru Karlu.

BEČ, 23. Do naredbi Ćesara Karla danas je u svim područjima vojnih zapovjedništava obnovlje-na zakletva četa u ime Ćesara Karla I. I gene-rali, oficiri i vojnički činovnici obnoviše zakletvu vjernosti.

Saziv Reichstaga.

BERLIN, 24. Carskom naredbom sazvan je Reichstag za 25 novembra.

Na rastanku s poklisarom Tarnowskim.

SOFIJA, 24. Poklisar Tarnowski krenuo je danas iz Sofije. Oproštile se s njim na stanici predstavnik kraljev, ministar predsjednik Radoslavov, diplomatski zbor, predstavnici glavnog grada, mnoge druge ličnosti i prijatelji Tarnowskoga.

Uhođarstvo u Vlissingenu.

AMSTERDAM, 24. U Vlissingenu otkrivena je razvijena uhodarska služba. Više je osoba iz Bel-gije uapšeno; među tima tri žene.

Ententa u Grčkoj.

ATINA, 24. (Reuter.) U zadnjem traženju ad-miralna Fourneta o predaji ratnog materijala radilo bi se o 18 baterija poljske artiljerije, 16 baterija planinske artiljerije, 40,000 pušaka, 45 mitraljeza, 50 automobila i znatnoj količini municije. Fournet je izjavio, da to odgovara materijalu što je izručen Nijemcima i Bugarima. Vlada odgovori, da bi pri-stajanje na taj zahtjev bilo neprijateljsko djelo protiv središnjih država; ono bi otelo Grčkoj mo-gućnost da se brani, te radi toga vlada odbija zahtjev.

Novi ministar predsjednik u Rusiji.

PETROGRAD, 24. Petrogradska agencija javlja: Državni tajnik i ministar prometa Trepov imenovan je za ministra predsjednika. Dosadašnji ministar predsjednik i ministar izvanjskih posala Stürmer imenovan je za vrhovnog komornika carskog dvora, a pridržaje funkcije člana državnog vijeća. Carskim ukazom odgobjena je duma i drž-avno vijeće do 2 decembra.

Telegrammi della Redazione.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

LA GUERRA.

I bollettini dello stato maggiore generale austro-ungarico.

VIENNA, 24. Si comunica ufficialmente:

<24 novembre 1916.

Teatro della guerra orientale:

Fronte del colonnello generale Arciduca Giu-seppe:

Ad est di Orsova il nemico venne ributtato dalle truppe austro-ungariche e germaniche. Anche Turnu-Severin è in nostro possesso. Le forze combattenti avanzanti oltre Craiova hanno rag-giunguto colle loro punte il fiume Olt (Alt). Nella regione di Rimnik-Valcea il nemico oppone ancora come prima la più tenace resistenza.

Fronte di esercito del principe Leopoldo di Baviera:

Il nostro tenente aviatore Dopelak, in un volo di ricognizione a nord di Brody, venne attaccato da tre velivoli russi da combattimento; egli li mise in fuga e li costrinse a scendere in volo precipi-toso dietro le loro linee.

Teatro della guerra italiana:

Migliorato il tempo oltre ogni dire sfavore-vole dell'ultima settimana, ricominciò in parecchi settori il duello di artiglieria, particolarmente sul l'altipiano Carnico, però fino ad ora senza salire a maggiore intensità.

Teatro della guerra sud-orientale:

Nel raggio delle i. e. r. truppe situazione in-variata.

Il sostituto capo dello stato maggiore generale von Höfer tenente maresciallo.

I bollettini del grande quartiere generale germanico.

BERLINO, 24. Il Wolff-Bureau comunica:

Grande quartiere generale, 24 novembre.

Teatro della guerra occidentale:

Nell' arco di Ypres e di Wytschaete l'azione a fuoco di tratto in tratto si ravvivò. A nord del l'Ancre si impegnò nel pomeriggio un forte fuoco, che attaccò anche la riva meridionale. Parecchi

attacchi inglesi non raggiunsero in alcun punto le nostre posizioni; essi crollarono, la maggior parte ricche di perdite, già nel nostro fuoco di sbar-ramento.

Nel Bois Saint Pierre Vaast ed a sud della Somme fino nella regione di Chaulnes il duello di artiglieria, in buone condizioni di visibilità, fu violento.

Teatro della guerra balcanica:

Sull' ala destra del fronte della Dobrugia forze russe furono sloggiate dall' avanterreno delle nostre posizioni mediante punte di truppe bulgare. Anche in altri punti l'armata trovasi in contatto combattivo. Sul Danubio combattimenti. Fra il lago di Prespa e la Cerna fuoco d'artiglieria, molte volte intenso. Punte parziali del nemico fallirono a nord-ovest di Monastir e presso Makovo.

Il primo quartiermastro generale Ludendorff.

BERLINO, 24 sera. (Ufficiale). Nella regione della Somme nulla di essenziale. Noi abbiamo rag-giunto il fiume Alt. Le forze del gruppo d' eser-cito di Mackensen hanno varcato il Danubio in più punti.

Comunicati dello stato maggiore generale bulgaro.

SOFIA, 24. Rapporto dello stato maggiore ge-nerale del 24 novembre.

Tra il lago di Ochrida e quello di Prespa, abbiamo ributtato grossi riparti nemici. Ad est dell' arco della Cerna abbiamo ributtato tre attac-chi notturni del nemico, che qui subì perdite san-guinoso. Nella Dobrugia riparti nemici, numericamente soverchianti, si avvicinarono alle nostre po-sizioni; ma furono ributtati col fuoco della nostra artiglieria.

Lungo il Danubio, presso Silistria, Tutrakana e Rusterchuk fuoco d'artiglieria; presso Gigen, Orjahovo, Lom-Palanka e Vidin i nostri riparti hanno occupato le isole del Danubio.

La pubblicazione delle disposizioni d'ultima volontà dell'Imperatore Francesco Giuseppe.

VIENNA, 24. Il giorno 22 novembre ebbe luogo, nell'ufficio del gran maggiordomo di S. M. la pub-blicazione delle disposizioni d'ultima volontà di S. M. il defunto Imperatore Francesco Giuseppe, in presenza del primo gran maggiordomo di S. M. principe Montenuovo, del ministro degli esteri ba-rnone Burian, del gran maresciallo di Corte conte Zichy, del ministro presidente Koerber, del mini-stro presidente conte Tisza, quindi dell'inviato ba-rnone di Rhemen, addetto al Ministero degli esteri che diede lettura del testamento.

Solenne manifestazione di lutto del «Ćesky Svaz».

VIENNA, 24. Secondo un «communiqué» oggi pubblicato, ebbe luogo a Vienna oggi una solegne manifestazione di lutto della presidenza del «Ćesky svaz» (Lega Ceha) alla quale intervennero i rappresentanti di tutti i partiti boemi al Consiglio dell'Impero, chiamati a Vienna dal presidente della Lega Stanek.

Il presidente Stanek tenne un discorso in cui espresse i sentimenti di profondo e sincero lutto di tutti i deputati cehi e del popolo boemo. Nel canuto Monarca era impersonata l'idea di Stato, che costituisce la base della politica nazionale ceha. La grande opera del grande defunto rimane immortale. Le sorti della nazione boema riman-gono, per l'avvenire come per l'innanzi, legate indissolubilmente ai destini della Dinastia e dello Stato, che ora combatte una grave lotta contro un mondo di nemici. In questo solenne e triste momento — prosegue l'oratore — noi promettiamo di cooperare con tutte le forze, affinché questa grave lotta venga quanto prima condotta ad una fine onorevole per l'esistenza e l'ulteriore indi-sturbato sviluppo della Monarchia e dei suoi popoli, per cui l'energia giovanile, ma già su innume-revoli campi di battaglia gloriosamente provata, del nostro nuovo Monarca ci offre piena garanzia.

Intorno all'agusta persona di Sua Maestà l'Imperatore Carlo noi vogliamo schierare tutte le nostre forze, e dedicarle, dopo la fine vittoriosa della guerra, ad iniziare il lavoro pacifico.

La commemorazione funebre venne ascoltata da tutti gli astanti, assorti, con la più profonda commozione.

La „Britannic“ non fu affondata da un sottomarinio germanico.

BERLINO, 24. Viene constatato ufficialmente, che la nave-ospedale «Britannic» non venne af-fondata da un sottomarinio germanico.

Trepov nominato presidente dei ministri. La Duma aggiornata.

DIETROBURGO, 24. Notizia dell'agenzia tele-grafica: Il segretario di Stato e ministro delle co-municazioni Trepov, venne pominato presidente dei ministri, l'ex presidente dei ministri e mini-stro degli esteri Stürmer venne nominato gran ciambellano della corte imperiale, mantenendo le funzioni di membro del Consiglio dell'Impero.

Con decreto imperiale la Duma ed il Consi-glio dell'Impero furono aggiornati al 2 dicembre.

L'Intesa in Grecia.

ATENE, 24. Reuter. Secondo le sue ultime pretese, l'ammiraglio Fournet chiede la consegna del seguente materiale di guerra: 18 batterie di artiglieria di campo, 16 batterie di artiglieria di montagna, 40,000 fucili, 45 mitragliatrici e 50 au-tomobili, compresi una considerevole quantità di munizioni.

L'ammiraglio Fournet dichiarò, che ciò equi-valeva al materiale di guerra consegnato ai Ger-manici ed ai Bulgari.

Il governo rispose, che l'adesione ad una tale pretesa costituirebbe un'azione ostile contro le potenze centrali; e inoltre la Grecia rimarrebbe con ciò nell'impossibilità di difendersi; esso quindi respinge questa pretesa.

D. KASANDRIĆ odgovorni urednik.

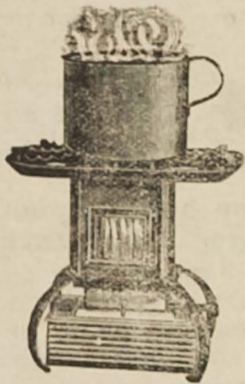
Tiskarnica č. k. dalmatinskog Namjesništva.

Držim na skladištu za promptnu otpremu:
 Njemačkog surogata sapuna **BLANKA**, svaki originalni sanduk Kr. 55.—
LIMUNA Verdelli, svaki sanduk od 360 komada „ 35.—
SOPE kristalizirane u vrećama od 100 kg. „ 34.—
OMOTNOG PAPIRA PATENT I.a, u snopovima od 100 kg. „ 111.—
PAPIRNATIH VREĆICA PATENT u snopovima od 50 kg. „ 125.—
RUSKIH SRDJELA S KAPULICOM u posudama od ca. 2 1/2 - 3 1/2 kg. „ 25.—
VINSKE KISELINE, kemič. čiste, kg. „ 22.—
KAVINOG SUROGATA 100 kg. „ 460.—
METALA ŠVAJCARSKIH br. 3 sa svim jakih za 100 komada „ 340.—
EKSTRAKT OD RAJČICA u limenim posudama od 200 gr. kg. „ 11.50
LIKERA SAVOJA-CINZANO, svaka flaša od 1 lt. „ 8.50
 Cijene se razumijevaju franko Zadar uz unaprednu isplatu netto bez škonta.
Marcello Pattiera - Zadar.

Kuhalo i brzovar na petrolej

Zajamčena sigurnost!
 Zajamčeno prosto od svakog mirisa!
Senzacionalni uspjeh!

Bez čadje!
 Bez šuma!
 Bez dima!

Bez začepjenja!
 Bez predgrijanja sa spiritom!

• Najposobniji i najsavršeniji brzovar sadašnjosti! •
 Učinak grijanja 3 puta veći nego kod ostalih sistema. Velika prištednja! Jedna litra petroleja gori 8-12 sati. Jedna litra vode kuha za 5 minuta. Isključeno je da bi se brzovar prevrnuo. Istodobno može služiti i kao peč za grijanje sobe.
 Tvorničko skladište i zastupstvo za cijelu Dalmaciju:
G. B. TAMINO - ZADAR.

Ratni invalid

traži se kao momak kod jednog župnika. Mora biti neoženjen ili udovac, rimo-katoličke vjere i da zna kuhati. — Prijave: Pokrajinskom Društvu za skrb oko ratnih invalida — Zadar.

Fratelli Mandel & Nipote BANCA CAMBIO-VALUTE — ZARA

ACQUISTA E VENDE ogni sorta di effetti pubblici Cartelle di lotteria, monete secondo il listino di giornata. Raccomandabili: *Lettere di pegno 4 1/2 del Credito fondiario dalmato Obbligazioni provinciali dalmate 4 1/2. Lettere di pegno 4 1/2 o 4 1/2 della Banca Commerciale di Budapest. Lettere di pegno della Cassa di risparmio di Budapest 4 1/2. Prestito ferroviario Bulgaro al 6 e 5 1/2. Obbligazioni ferroviarie della Bosnia-Erzegovina 4 1/2.*
 ACCORDA SOVVENZIONI sopra Carte di Valore all'usuale tasso d'interesse.
 CEDE Cartelle pi lotteria, verso pagamento a rate mensili. — Raccomandabili: *Città di Vienna 1874 Vinc. princ. Cor. 400.000, in rate mensili di Cor. 20. Credito fondiario Austriaco 3 1/2. Vinc. princ. Cor. 100.000, in rate mensili di Cor. 10. Credito Mobiliare Aust. 1858, Vincita princ. Cor. 300.000, in rate mensili di Cor. 20. Banca Ipotecaria Ungherese 4 1/2. Vincita princ. Cor. 70.000, in rate mensili di Cor. 10. Lotti Turchi 1870 da fchi 400. Vinc. principale fchi 600.000, in rate mensili di Cor. 8. Gruppo Croci rosse Austriache, Italiane ed Ungheresi. Vincita princ. Cor. 125.000, in rate mensili di Cor. 6. Singole cartelle Cor. 2 ecc.*
 ACCETTA versamenti di denaro fissi e in Conto Corrente, con restituzione senza preavviso, verso un interesse annuo di 4 1/2.
 RILASCI Assegni bancari sulle principali piazze d'Europa e s'incarica di tutte le operazioni d'incasso, versamenti e simili richieste dei propri clienti, senza alcuna spesa.
 ASSICURA Cartelle di lotteria e Obbligazioni contro la perdita derivante dall'ammortizzazione, alle condizioni generalmente stabilite.
 ASSUME Assicurazioni nei rami: *Incendi, Vita, Accidenti Furto con incasso, quale Agenzia Principale delle Assicurazioni Generali di Trieste.*

„Aga“ Najfiniji papir za cigarete.

Skladište na veliko:
V. Göszl u Zadru.
 Cijena 10 kutija po 100 omotića u kutiji K 50.-- franko uz pouzeće.
 Sa narudžbama valja se požuriti.

Pece dura offre a prezzi di convenienza Heinrich Wagner Trieste.

Častim se izvijestiti cj. moje mušterije, općinstvo, Državne i pokrajinske Urede, te Općinske opskrbne odbore da sam premjestio moju poslovnicu u Vrulje-Šibenik pokraj Tvornice leda.
 sa veleštovanjem:
Agenturna, Komisionalna i Otpremajuća Poslovnica Josip Jadronja - Šibenik.

Stigla je velika partija **BIJELOG NJEMAČKOG SUROGATA SAPUNA**, sasvim tvrdog u originalnim sanducima od 200 komada po 20 dkg., koju prodajem svim trgovcima i zavodima po Kr. 55 sanduk, franko Zadar. Odprema se odmah za cijelu pokrajinu, uz unaprednu isplatu ili pouzećem.
 Ovo novo njemačko sredstvo nadomiješćuje izvrsno obični i preskupi masteni sapun. Sve ga njemačke kućarice upotrebljuju za pranje ruku, rubla, poda, kuhinjskih sprava i za sve predmete od kovine.

„BLANKA“

Palazi se na prodaju kod svakog trgovca. — Direktan uvoz iz Njemačke.
 Narudžbe šalju se tvrdki **MARCELLO PATTIERA -- Zadar.** Isključiva prodaja za cijelu Dalmaciju.
 Brzojavi: PATTIERA -- ZADAR.

Najveći import kave
Delia i Holujević, Zagreb
 nudi dok zaliha traje

SANTOS (zelenkastu Java)	po K 1000
MENADO LIBERIA	„ „ 1050
ZIKORIA otvorena	„ „ 300

sve po 100 kg.

Smrečke i Lovorike kupuje i bez vreća u većim količinama
 Tvrtka **Birò & Paleka - Zadar.**

JOSIP JADRONJA - ŠIBENIK.

Agenturni, komisionalni i otpremnički posao. — Zastupstvo osiguravajućeg društva «HERCEG-BOSNA». — Zastupstvo i skladište ugl. tvrtke Michele Truden - Trst — Preuzimlje narudžbe svakovrsnih modernih pečata iz gume i mjedi za pečatni vosak i sve ostale pečatne predmete, sve uz tvorničku cijenu. Brza izradba. — Skladište i rasprodaja na veliko svakovrsnik slatkiša: Roks Drops obični, Roks Drops fini, svileni Fourés, finih biskvita i t. d. i t. d. sve uz umjerene tvorničke cijene. — Kupuje prazne vreće, koju mu drago količinu, i plaća najvišom cijenom.

10-10
AVVISO.
 Il sottoscritto ha l'onore di preavvisare la Spett. Cittadinanza, l'Inclita Guarnigione ed i Signori Viaggiatori, che col 1. Novembre a. c., aprirà a Fiume sotto sua proprietà
L' HOTEL ROYAL
 (che dispone di 44 stanze) in Via Lod. Kossuth N.ro 10.
 L' Hotel è del tutto rimodernato col massimo comfort. -- Servizio inappuntabile.
 In pari tempo avverte, che la propria
Trattoria „Al Cervo d'Oro“
 viene del tutto restaurata. -- Squisita ed ottima cucina alla casalinga e grandissimo assortimento di pesce, giornalmente fresco.
 Fiducioso d' un benevolo appoggio si firma con profetta stima
GIUSEPPE MILETA PROPRIETARIO.

GRA
 JU
 NA
 G
 G
 Kr. 10
 Na polu
 Cesar
 brun
 B
 iz Sch
 potres
 sa svi
 Cesara
 večer,
 prisust
 bliže o
 je vrh
 neraln
 prisut
 pokojn
 na osa
 su na
 njima
 lični
 kolima
 genera
 nom z
 pred k
 njih st
 i ugar
 je nep
 i šest
 lažahu
 ljem U
 F
 kojih
 pak se
 se bog
 Ringa
 crnino
 zavita
 rasvijet
 svijet
 sljedn
 11 sat
 čekali
 šal u U
 posluž
 preni
 gdje C
 kahu
 pjevač
 vrhovn
 ske č
 Ugars
 tanti
 izložen
 vrata
 E
 previš
 tirolsk
 dragon
 br. 1,
 obica
 ninske
 lerije
 Kralja
 kovnij
 kovnij
 E
 Njega
 ska cr
 bra, i
 dubok
 N
 I
 Vojni
 drij i
 višeg
 je ova
 u ovo